

CEGESOMA NEWSLETTER

NR 56 - MEI 2020

[nl](#) [fr](#) [en](#)

NIEUWE PUBLICATIE

'Was Opa een held? Speuren naar mannen en vrouwen in het verzet tijdens WOII' : een onmisbaar boek om de geschiedenis van het verzet in België te ontdekken en op speurtocht te gaan naar de acties en lotgevallen van de ongeveer 150.000 verzetsmensen. [MEER INFO \(https://www.cegesoma.be/nl/publication/was-opa-een-held\)](https://www.cegesoma.be/nl/publication/was-opa-een-held)

8 MEI

Waarom kwam deze datum nooit op gelijke voet met 11 november ? 75 jaar na het einde van de tweede wereldoorlog, gaan stemmen op om van 8 mei opnieuw een feestdag te maken, maar dan niet enkel voor de festiviteiten of het spektakel maar ook als een moment van bezinning en blijvende waardering van onze democratie. [MEER INFO \(https://www.cegesoma.be/nl/8-mei-1945-8-mei-2020-75-jaar-geleden-en-toch-blijft-het-stil\)](https://www.cegesoma.be/nl/8-mei-1945-8-mei-2020-75-jaar-geleden-en-toch-blijft-het-stil)

75 JAAR GELEDEN

Welke waren de onderwerpen uit de actualiteit van de lente van 1945.... en over welke onderwerpen sprak men niet of nauwelijks ? Ontdek deze thema's in een twintigtal bijdragen. [MEER INFO \(https://www.cegesoma.be/nl/diverse-bijdragen-over-de-geschiedenis-van-de-wereldoorlogen\)](https://www.cegesoma.be/nl/diverse-bijdragen-over-de-geschiedenis-van-de-wereldoorlogen)

PUBLICATIE GEASSOCIEERD ONDERZOEKER

In zijn boek 'Uit de lus van de strop' vertelt Marc Verschooris, geassocieerd onderzoeker bij het CegeSoma, op welke manier de Gentenaren zich engageerden in de steun aan de Joodse bevolking tijdens WOII. [MEER INFO \(https://www.cegesoma.be/nl/publication/uit-de-lus-van-de-strop\)](https://www.cegesoma.be/nl/publication/uit-de-lus-van-de-strop)

PANDEMIE COVID-19

Het 'exitplan' van het Rijksarchief/CegeSoma uit de Corona-sluiting en de geleidelijke heropening van onze leeszaal. [MEER INFO \(https://www.cegesoma.be/nl/de-exitstrategie-van-het-rijksarchiefcegesoma\)](https://www.cegesoma.be/nl/de-exitstrategie-van-het-rijksarchiefcegesoma)

[Home](#) » [Publication](#) » Was opa een held?

Was opa een held?

Speuren naar mannen en vrouwen in het verzet tijdens WOII

Wereldoorlog II [Boek](#)

Tussen 100.000 en 150.000 mannen en vrouwen namen deel aan het verzet tegen de nazibezetting van België tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dat gebeurde soms met de wapens in de hand. Maar vaker ging het om sluikpers, het verzamelen van inlichtingen of hulp aan neergeschoten piloten. Verzetsleden redden tienduizenden mensen uit de handen van de Duitse bezetter. Met 40.000 arrestaties en bijna 15.000 doden betaalden ze daar een hoge tol voor.

Toch is hun verhaal weinig bekend in België. Deze nieuwe gids – de opvolger van het succesvolle ['Was opa een nazi?'](#) – komt tegemoet aan de vele vragen van de nakomelingen en van iedereen die wil begrijpen wat het verzet werkelijk betekende en waarom het in België zo snel in de vergetelheid raakte. Met de gedetailleerde,

praktische informatie in het tweede deel van het boek kan iedereen zelf op zoek gaan naar de geschiedenis van de verzetsstrijders.

De inleiding op het boek is geschreven door [Nico Wouters](#), directeur van het CegeSoma.

Volgende week wordt op deze pagina een link (Youtube) geplaatst met de online presentatie van het boek (28.5.2020).

De essentiële gids om de geschiedenis van de verzetsstrijders tijdens de Tweede Wereldoorlog te volgen

DETAILS VAN HET PRODUCT

Kaft: zacht

Aantal bladzijden: 368 p.

Formaat: 24 x 16 cm

Datum van verschijnen: 28 mei 2020

EAN:9789401464239

Uitgever: Lannoo, Tielt

AUTEUR(S)

[Fabrice Maerten \(red.\)](#)

PRIJS

27,99 € (portkosten niet inbegrepen)

BESTELLEN

TAGS

[verzet](#) [archieff](#) [sluikpers](#)

© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

8 mei 1945, 8 mei 2020 ...75 jaar geleden, en toch blijft het stil ...

75 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog in Europa zouden hier herdenkingen aan moeten gewijd worden. De omstandigheden hebben er anders over beslist, meteen een gelegenheid om na te denken over de symboliek van 8 mei en over het belang van dergelijke herdenkingsmomenten.

Is 8 mei een te problematische datum?

Op 8 mei 1945 wordt in België gefeest. De massa komt op straat maar de uitingen van blijdschap zijn misschien niet zo buitenissig als na de bevrijding. In september 1944 waren de Duitsers halsoverkop vertrokken, kwamen de geallieerden in triomf aan en was er hoop op een nieuwe en betere wereld. Acht maanden later doken andere fenomenen op die de feestvreugde verstoorden: gevangenen – ongeacht of het ging om gedeporteerden of slachtoffers van rassensvervolging – kwamen terug of kwamen niet terug; de materiële omstandigheden bleven moeilijk; de kwestie van de terugkeer van de koning zorgde voor een blijvende verdeeldheid in de Belgische samenleving; het verzet bleef ontgoocheld achter, enz. Maar is dit alles voldoende om te verklaren waarom 8 mei nooit de tegenhanger van 11 november zal worden? Er moet overigens op gewezen worden dat deze laatste datum niet door België gekozen werd om het einde van de oorlog te gedenken: het is pas in 1922 dat België de keuze van de geallieerden overneemt en dat 11 november een feestdag wordt. Maar hoe zit het met 8 mei?

In België was 8 mei nooit een echte feestdag. Scholen en administraties waren die dag weliswaar gesloten maar de viering bleef er altijd eentje in mineur. In 1974 bepaalde een wet dat het aantal feestdagen in België beperkt werd tot tien en 8 mei hoorde daar niet bij. In 1983 raakte die datum zelfs helemaal in de vergetelheid. De viering van beide wereldoorlogen werd geconcentreerd op 11 november. Door een ordonnantie van 13 maart 2003 is alleen in het Brussels Gewest 8 mei nog een feestdag. Voor het Brussels Gewest is dit de dag waarop de overwinning gevierd wordt van de democratie en het humanisme op de "duistere krachten" van het obscurantisme en het fascisme.

De afschaffing van 8 mei als feestdag leidde weliswaar tot enig protest van vaderlandslievende verenigingen maar toch moet worden opgemerkt dat het voor niet veel ophef zorgde, ondanks de beslissing van buurland Frankrijk om na het aantreden van François Mitterrand 8 mei als feestdag in ere te herstellen. Het was niemand minder dan generaal de Gaulle die als eerste, in 1959, 8 mei had afgeschaft. Ook daar officieel om het aantal feestdagen te verminderen. Maar in feite was het een politieke daad: hét grote moment was de bevrijding van Parijs en niet zozeer de geallieerde overwinning van mei 1945 en bovendien werd het tijd voor een Frans-Duitse verzoening. Eigenlijk was het in België niet anders. De traditie om de bevrijding te vieren was altijd sterker dan deze om de capitulatie van Duitsland te herdenken, zelfs in kringen van het verzet.

Het Nationaal Monument voor het Verzet: een vergeten monument?

Een eerste kentering komt er op 8 mei 1955. Die dag huldigt de koning in het Avroy-park van Luik, recht tegenover de Albert I-brug, het Nationaal Monument voor het Verzet in. Aanvankelijk is het de ambitie dat dit een referentiemonument wordt zoals de Onbekende Soldaat. Maar evenmin als deze laatste wordt het monument in de Vurige Stede een symbolische plek voor alle Belgen. Terwijl de Onbekende Soldaat in eerste instantie concurrentie ondervond van de IJzertoren, kwam het monument dat werd ontworpen in het kader van de Tweede Wereldoorlog te laat en was het een huldebetoon aan het verzet, een engagement waarover minder consensus was dan over de Belgische soldaten van 14-18. Meer nog dan de herinnering aan de Eerste Wereldoorlog heeft deze aan het tweede wereldconflict het land erg verdeeld, onder meer in de wijze waarop naar het verzet gekeken werd. Vandaag is het monument grotendeels vergeten en verlaten.

8 mei en herdenkingen

In de loop der decennia heeft de erfenis van de Tweede Wereldoorlog een bijzondere dimensie gekregen namelijk wanneer de democratie bedreigd leek. Voor de vieringen van 50 jaar Tweede Wereldoorlog heeft eerste minister Jean-Luc Dehaene zich met zijn gebruikelijke energie uitgesloofd om van maandag 8 mei 1995 een feestdag te maken. Maar zijn initiatief is niet gelukt. Sindsdien werden verschillende wetsvoorstellen in die zin ingediend maar geen enkel haalde de eindmeet. Nochtans moet het structurerende morele kader van de Tweede Wereldoorlog vandaag niet meer worden aangetoond.

8 mei 2020 had een grootscheepse herdenkingsdag moeten worden, maar geen feestdag. Hij zou de cirkel rondmaken van de herdenkingen die vorige zomer werden georganiseerd: van D-Day tot V-Day. De gebeurtenissen hebben er anders over beslist. Het wegvallen van de evenementen heeft een wrange nasmaak gelaten, alsof een bepaalde dimensie niet afgerond werd en een cyclus werd opgeschort zonder te zijn afgesloten. Iedereen weet dat het belang van de Tweede Wereldoorlog veel verder reikt dan een aantal symbolische datums en men weet dat het conflict nog steeds weegt op onze samenlevingen.

Vandaag gaan stemmen op om van 8 mei opnieuw een feestdag te maken, niet enkel vanuit een feest- of spektakelperspectief, maar als moment van reflectie over en valorisatie van de democratie. Feestdag of niet, laat ons een ballonnetje oplaten. Laat ons denken aan een 8 mei 2021 die voeding zou geven aan de volle betekenis van de democratie, waar zou worden nagedacht over onze relatie met het verleden, waar de échte vragen zouden (durven) worden gesteld, waar kritisch zou worden teruggeblikt op de oorlogsjaren, niet enkel in wetenschappelijke publicaties maar ook in maatschappelijke debatten: het verleden niet gebruiken om het uit te dragen maar om openingen te maken; een project voor publieksgeschiedenis voor, door en samen met het maatschappelijk middenveld.

Chantal Kesteloot

Meer weten ?

- Cédric Istasse, « Histoire, mémoire et identité : les fêtes nationales, régionales et communautaires en Belgique » in *Courrier hebdomadaire du Crisp*, n°2412-2413, Brussel, 2019.
- <https://www.belgiumwwii.be/belgique-en-guerre/evenements/1945-05-08-la-capitulation-de-l-allemande-une-celebration-plus-problematique.html>

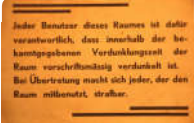

- Waarom wordt einde van WO II niet herdacht in *De Morgen*, 8/5/2020, p. 16.

© Cegesoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

Diverse bijdragen over de geschiedenis van de wereldoorlogen

Op deze pagina vindt u beknopte bijdragen over de reflecties van historici en specialisten over verschillende actuele onderwerpen gelieerd aan thema's die het CegeSoma ook behandelt.

 <p>1945 - 2020 75 jaar geleden ...</p>	<p><u>75 jaar geleden - Stakingen in de steenkoolmijnen</u> (22.5.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Een tweede golf van ... straatrepressie</u> (13.5.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - De bevrijding van Leopold III, aanbeden door de enen, verguisd door de anderen</u> (9.5.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Een vreugdeuitbarsting in moeilijke tijden !</u> (7.5.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Een wondermedicijn krijgt eindelijk bekendheid: penicilline</u> (6.5.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - 'We hebben de indruk uit een bad van verschrikking te komen'</u> (5.5.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Een 1 mei van de overwinning</u> (1.5.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - De bevrijding van Ravensbrück</u> (30.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Toen Antwerp X de Metropool probeerde te beschermen tegen de V1's en V2's</u> (29.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Het ontstaan van het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV)</u> (28.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Eerbetoon aan Gabrielle Petit</u> (22.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Nog vóór het einde van het conflict kende iedereen de evolutie van de publieke opinie...</u> (21.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Bevrijding van het kamp Buchenwald</u> (16.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Mode aan het eind van de oorlog: elegantie moet nog steeds rekening houden met beperkingen</u> (15.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - De redding van de klokken</u> (12.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - De terugkeer van Belgische vluchtelingen uit Groot-Brittannië</u> (10.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Pierre Ryckmans, gouverneur-generaal van Congo, bezoekt Brussel</u> (8.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Meisjes, opgelet ! Wanneer geallieerde soldaten niet alleen maar op doortocht zijn...</u> (1.4.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Oprichting van de Nationale Verzetsraad</u> (31.3.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Terugkeer van de eerste krijgsgevangenen</u> (26.3.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Maart 1945 : solidariteit met de getroffen van de Ardennen</u> (20.3.2020)</p> <p><u>75 jaar geleden - Auschwitz. Wat schreef de Belgische pers begin 1945?</u> (27.1.2020)</p>
	<p><u>8 mei 1945 – 8 mei 2020 ...75 jaar geleden, en toch blijft het stil...</u></p>

	
	<p><u>Interview met Koen Aerts en Nico Wouters n.a.v. de Canvas-reeks 'Kinderen van de Holocaust'</u></p>
	<p><u>Het verzet in België, een partijdige of een partiële geschiedenis ? Tweede deel van een tweeluik over de geschiedschrijving van het verzet in België</u></p>
	<p><u>De Wereldoorlogen: periodes bij uitstek voor lockdowns?</u></p>
	<p><u>Het Verzet in België een partijdige of een partiële geschiedenis ? Eerste deel van een tweeluik over de geschiedschrijving van het verzet in België</u></p>
	<p><u>De focus op het verzet</u></p>

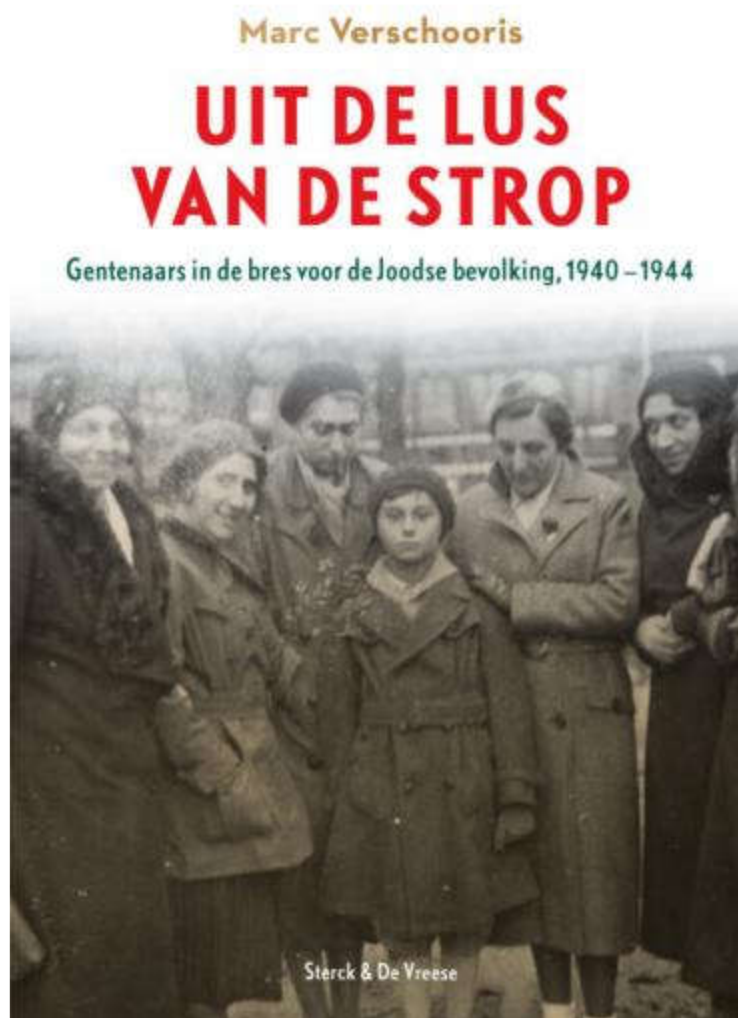

[Home](#) » [Publication](#) » [Uit de lus van de strop](#)

Uit de lus van de strop

Gentenaars in de bres voor de Joodse bevolking 1940-1944

Wereldoorlog II [Boek](#)

Marc Verschooris, een (archief)onderzoeker pur sang, is niet aan zijn proefstuk toe : eerder publiceerde hij al het boek *'De papegaai is niet dood'* over de activiteiten van drie geheim agenten. 'Uit de lus van de strop' focust op Gentenaars die die hun Joodse medeburgers hielpen ontsnappen aan vervolging door de bezetter en zijn handlangers, vervolging die meestal tot de dood leidde.

Vroege aanloop

Het verhaal begint in de jaren 1920-30 toen vele Joodse studenten uit Oost-Europa naar Gent trokken, op de vlucht voor discriminatie en raciale vervolging. Ze schreven zich vooral in aan de ingenieursopleiding. Het

waren knappe koppen die na hun studies niet allemaal terugkeerden naar hun vaderland. Hun namen vinden we terug in verschillende industrietakken in de Gentse kanaalzone. Velen brengen het tot bedrijfsleider, anderen openden een handelszaak of kozen voor een onderwijsopdracht.

De bezetting

Vooraf tijdens de Tweede Wereldoorlog, als de nood het hoogst was, wordt duidelijk hoe goed de Joods-Gentse ingenieurs geïntegreerd zijn. Precies deze integratie zorgt ervoor dat de hulpverlening op gang komt wanneer collega's en vrienden moeten onderduiken. In de Gentse geschiedenis van het onderduiken nemen artsen, professoren en ingenieurs een belangrijke plaats in. Maar Gentse burgers uit alle lagen van de bevolking, met verschillende overtuigingen en gekenmerkt door een uitzonderlijke moed, komen in opstand om de barbaarsheid en de terreur een halt toe te roepen. Als we rekening houden met de families die de stad ontvlucht waren en met de kinderen die door het *Comité de Défense des Juifs* in Gent waren geplaatst, dan moeten er eind 1942 ongeveer 270 Joden in Groot-Gent gewoond hebben. Ongeveer één derde van de Gentse Joden werd gedeporteerd, 95 overleefden dit niet. Slechts vijf personen, drie mannen en twee vrouwen, werden repatriëerd. De anderen konden de dans ontspringen. Gentenaars waren duidelijk onwillig om hun medeburgers in de kou te laten staan.

Marc Verschooris identificeerde alle Joodse families in de regio Gent. Hij reconstrueert het verhaal van de overlevenden die als bij wonder aan de strop van de haat zijn ontsnapt. Naast angst voor het antisemitisme van vroeger en nu, is er ook dankbaarheid voor de heldendaden van zij die resoluut kozen voor steun, respect en solidariteit. Vele, niet eerder gepubliceerde foto's, geven de hoofdrolspelers in dit boek een gelaat.

Puzzel

In zijn jarenlange zoektocht kwam Marc Verschooris vaak flarden van getuigenissen tegen in diverse archieven, verklaringen die werden afgelegd om een verhaal van een soms geheel andere orde compleet te maken, maar die hem toelieten de ontbrekende stukjes van de puzzel in elkaar te schuiven. Zo kon een argeloos uitgesproken naam in een krant hem naar de archieven leiden en de aanloop zijn tot een avontuur met vele zijwegen, dat enkele jaren later eindigde in een postume erkenning, de titel van 'Rechtvaardige', beter bekend als *Yad Vashem-onderscheiding* voor hulp aan Joden.

Hoe Gentenaars in de bres sprongen voor de Joodse bevolking tijdens de Tweede Wereldoorlog?

DETAILS VAN HET PRODUCT

Kaft: zacht

Aantal bladzijden: 224 p.

Formaat: 17,3 x 24,4 cm

Datum van verschijnen: April 2020

EAN/ISBN: 978 90 5615 624 4

Uitgever: Sterck & De Vreese, Gorredijk (NL)

(vele nooit eerder gepubliceerde illustraties)

AUTEUR(S)

[Marc Verschooris](#)

PRIJS

24,95 € (portkosten niet inbegrepen)

BESTELLEN

TAGS

[stadsgeschiedenis](#) [migratie](#) [rassenvervolging](#) [bezigting](#) [Jodenvervolging](#) [Dagelijks leven](#)

© Cegesoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

De exitstrategie van het Rijksarchief/Cegesoma

- Onder voorbehoud van de uitvaardiging van nieuwe richtlijnen door de Nationale Veiligheidsraad heropent het Rijksarchief/Cegesoma zijn leeszaal in twee fasen:

1. Vanaf **dinsdag 26 mei 2020** krijgen **studenten en doctorandi** die in het kader van hun academische activiteiten aangewezen zijn op het gebruik van archieven, op afspraak en mits het dragen van een mondkapje, opnieuw toegang tot de leeszaal van het Rijksarchief/Cegesoma. Wie een plaats wil reserveren, moet minstens 2 werkdagen vooraf via e-mail contact opnemen met het betrokken Rijksarchief. De coördinaten van onze diensten zijn [hier](#) te vinden. Het maximum aantal bezoekers per dag is beperkt. U ontvangt dus altijd eerst een bevestiging van de datum per e-mail, waarna uw reservatie definitief is. Stukken worden aangevraagd via onze online catalogus PALLAS (<http://pallas.cegesoma.be/pls/opac/plsp.getplsdoc?lan=N&htdoc=general/opac.htm>). Let op : als u grote hoeveelheden aanvraagt uit ons depot in de Belgradostraat, gelieve dan rekening te houden met eventuele langere wachttijd. Studenten dienen bij hun bezoek aan de leeszaal in het bezit te zijn van een studentenkaart en doctorandi van een bewijsstuk waaruit blijkt dat ze verbonden zijn aan een fonds voor wetenschappelijk onderzoek, een universiteit of wetenschappelijke instelling.

2. Indien de gezondheidstoestand het toelaat, kunnen de leeszaal vanaf **dinsdag 16 juni 2020** terug geopend worden voor het **ruime publiek**.

- Het Rijksarchief/Cegesoma zal uiteraard alle **voorzorgsmaatregelen** treffen om de veiligheid van zowel bezoekers als medewerkers te waarborgen. Het aantal beschikbare plaatsen wordt beperkt in functie van de mogelijkheden die elke leeszaal te bieden heeft.
- Intussen blijven we onze **minimale dienstverlening** maximaal invullen en blijven we inzetten op de uitbreiding van onze [archieven en archieftoegangen online](#). Alle Rijksarchieven (waaronder het Cegesoma) blijven bereikbaar via telefoon en e-mail.
- Om de langdurige sluiting van de leeszaal enigszins te verzachten, worden de **bestandscontroles** die nog gepland stonden voor 2020 **geannuleerd**.
- Alle **publieke evenementen**, colloquia, bezoeken van groepen, recepties, boekvoorstellingen, opleidingen, e.d. die het Rijksarchief/Cegesoma organiseert, zijn **tot en met 15 juni 2020** afgelast.
- **Transporten** worden geleidelijk aan hervat op maandag, dinsdag en woensdag, op voorwaarde dat de voorzorgsmaatregelen (afstand van 1,5 meter e.d.) gerespecteerd kunnen worden.

Tijdens de periode van sluiting van de leeszaal kan u via onze [digitale leeszaal](#) toch bepaalde opzoekingen doen zoals :

- **De algemene catalogus Pallas** vindt u via [deze link](#)
- **De beschrijving van de inhoud van een aantal fondsen en collecties** vindt u [hier](#)
- **Bepaalde gedigitaliseerde documenten** zijn [online raadpleegbaar](#)
- **Thematische fiches die u helpen bij het onderzoek** vindt u onder de knop [Hoe een onderzoek beginnen ?](#)

Voor al uw **dringende** vragen kan u een mail sturen aan : isabelle.ponteville@arch.be.

Blijf op de hoogte via onze website en via [Facebook](#). We danken u voor uw begrip.

© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11